

Etorkinak eta euskara. Sakanako esperientzia

ZESTAU BARAIBAR, Begoña
Sakanako Mankomunitatearen Immigrazio Zerbitzuko Teknikaria

Jasotze data: 2010-07-14
Onatze data: 2010-07-14

20.000 biztanle inguru ditu Sakanak (Nafarroa). Horietatik, %7,8 etorkina. Euskararekin batera gaztelania, arabiera, errumaniera, bulgariarra, wolof, amazigh... entzun daiteke bertako kaleetan.

Etorkinak eta euskara binomioan tinko aritzen da Sakanako Mankomunitatea lanean: euskararen berri zabaltzen; hizkuntza minorizatua dutenekin identifikazioa, lotura afektiboak sortzen; ama hizkuntzaren garrantzia lantzen; euskararekiko emozio zein jarrera baikorrak sustatzeko jarduerak antolatzen... Nola hori dena? Koherentziaz jokatzuz, beraienarekiko benetako interesa adieraziz, enpatiaz, zinezko hurbiltasunez, elkarlana bultzatuz, lehenengo harrera pausoak sakandarrok emanenez, baikortasunez, kulturartekotasunaren bidetik pauso txikiak emanenez... Baditugu hori dena posible egiten duten eredu batzuk.

Hitz gakoak: Sakana, etorkina, hizkuntza minorizatua, elkarlana, kulturartekotasuna.

La comarca de Sakana (Navarra) tiene en torno a un 7,8% de población inmigrada. El castellano, rumano, búlgaro, árabe, wolof, amazigh... son junto con el euskera algunos de los muchos idiomas que se escuchan en sus calles y pueblos.

Desde la Mancomunidad de Sakana se viene trabajando en el binomio inmigración y euskara: favoreciendo la identificación y afecto con quienes hablan una lengua minorizada; informando de la existencia del euskera; promoviendo actitudes y sentimientos positivos hacia nuestro idioma... Todo ello actuando coordinadamente, con coherencia y empatía; mostrando un interés real hacia lo que es suyo;

con actitud positiva; y caminando por el sendero de la interculturalidad. Algunas experiencias nos dicen que es posible conseguirlo.

Palabras clave: Sakana, persona inmigrada, lengua minorizada, trabajo en común, interculturalidad.

Sakana (Navarre) compte environ 20.000 habitants. 7,8% d'entre eux sont des immigrants. A côté du basque, on peut entendre dans les rues de cette commune de l'espagnol, de l'arabe, du roumain, du bulgare, du wolof, de l'amazigh,...

Les immigrants et la langue basque ont une relation très étroite et travaillent en binôme dans la communauté de communes de Sakana : diffusion de l'information sur la langue basque, identification avec les autres langues minorisées, naissance de liens affectifs ; travail sur l'importance de la langue maternelle ; organisation de rencontres en vue de favoriser des émotions et des comportements positifs vis-à-vis de la langue basque... Comment cela est-il possible ? En jouant sur la cohérence, en manifestant un véritable intérêt envers eux, en favorisant un travail de collaboration empreint d'empathie et de proximité, les habitants de Sakana se montrant accueillants, positifs, en faisant des petits pas vers l'interculturalité...

Mots-clés : Sakana, immigrant, langue minorisée, collaboration, interculturalité.

The Sakana area (Navarre) has about 20,000 inhabitants. 7.8% of them are immigrants. Spanish, Arabic, Romanian, Bulgarian, Wolof, Amazigh, etc. can be heard alongside Basque in the streets there.

The Association of Town Councils in Sakana has been working hard on the immigrant-Basque binomial: by spreading information about Basque, by identifying with those who have a minority language, by creating affective bonds, by working on the importance of developing the mother tongue, by organising activities to foster positive emotions and attitudes with respect to Basque, etc. How is all this done? By acting consistently, by expressing a real interest in the immigrants' languages through empathy and sincere proximity, and by promoting co-operation, while the inhabitants of Sakana take the initiative when receiving the newcomers, and to all this is added a dose of optimism while small steps are taken along the road of interculturality, etc. We have some models that make all this possible.

Key Words: Sakana, immigrant, minority language, co-operation, interculturality.

1. Sarrera

Sakanako eskualdea Euskal Herriaren erdigunean kokatua dagoen harana da. Nafarroako ipar-mendebaldeko eskualdea da, 15 udalez osatua. Hiru azpi-eskualdetan banatu daitezke Sakanako udalak: Arakil (Irurtzun, Arakil, Irañeta, Uharte Arakil, Lakuntza, Arruazu) Aranatz (Ergoiena, Arbizu, Etxarri Aranatz) eta Burunda (Bakaiku, Iturmendi, Urdiain, Altsasu, Olazti eta Ziordia). Eta azpi-eskualde bakoitzean zerbitzu gehienak (osazun zentroak, gizarte zerbitzuak, euskara zerbitzuak...) biltzen dituen gune bat dago: Altsasu (Burundan), Etxarri Aranatz (Aranatzen) eta Irurtzun (Arakilen).

Sakanako udalerririk zenbait zerbitzu eskaintzeko Mankomunitatean bildu dira: ur hornidura, zaborren bilketa, euskararen sustapena, etxeak zaharberitzeko bulegoa, kirol zerbitzua, eta duela oso gutxi immigrazio zerbitzua, etorkinei harrera egokia emanez, Sakanan gizartera daitezzen.

20.000 biztanletik gora ditu Sakanak. Horietatik, %7,8 etorkina da. Talderik esanguratsuenak Marruekos eta Ekuador aldetik etorritakoenak dira, Errumania eta Bulgariarren taldeak atzetik dituztelarik.

Immigrazioaren fenomeno nahiko berria da Sakanan, baina egia da erabateko gorakada egin duen fenomeno dela. Hala, 1998. urtean etorkinen portzentaia, %0,73koa zen, 2000. urtean %1,69koa eta gaur egun %7,8koa, datu ofizialen arabera.

Hala eta guztiz, hazkunde hori Nafarroa mailan baino mantsoagoa izan da. 2000. urtean Nafarroak %1,73ko etorkin portzentaia zeukan, eta Sakanak %1,69koa. 2008an aldiz Nafarroak %10,4ko etorkin kopurua zeukan, Sakanaren %7,8aren aurrean.

Sakanako herri ezberdinetan zehar, etorkin kopuruaren banaketa erabat ezberdina da. Egia da portzentai kopururik altuena, biztanle kopuru altuena duten herrietan kokatzen dela (Altsasun %7,9; Irurtzunen %15,4... adibidez), eta estrategikoki Iruñea nola Gasteizerako sarbidean kokatuak dauden herrietan batzen dela etorkinen kopuru handiena (aipaturiko bi herriak adibide berriro).

Euskara da gaztelaniarekin batera Sakanako hizkuntza. Euskarazko bi komunikabide daude Sakanan: *Guaixe* Astekaria, etxeetan banatzen dena, eta Belexe Irratia, Sakana eta inguruko eskualdeei buruzko informazioa egunero ematen duena. Azken urte hauetan, immigrazioa dela eta, bi hizkuntza hauetaz gain, beste hizkuntza batzuk entzun daitezke Sakanako herrietan zehar: arabiera, errumaniera, bulgariarra, wolof, amazigh... Horien artean arabiera, errumaniera eta bulgariarra ere ikus/irakur daitezke kale, taberna, ikastetxe, gizarte zerbitzu, udal, pareta... eta gune publiko anitzetan.

Zonalde industrialia da Sakana: metalgintza eta eraikuntzan batipat. Etorkinak lanbide horietan aritzen badira ere nagusiki, azken boladan zerbitzuen arloan jarduteak gora egin du (ostalaritza, eta pertsona heldu zein neska-mutilen zaintza batik bat).

Sakanako Mankomunitateak beti erakutsi du sentiberatasun berezia Sakanan bizi diren etorkinak bertan integratzeari dagokionez. Hala, asko izan dira bertako euskara zerbitzutik hasiera batean eta gaur egun immigrazio zerbitzutik ildo ere horretan gauzatu diren egitasmoak.

2005.urtean etorkinek Sakanan bizi zuten egoeraren inguruko inkesta bat burutu zen. *Ongi etorri Sakanara* gida, eta hezkuntza gida batzuk argitaratu ziren ondorengo urteetan hizkuntza ezberdinetan (euskara, gaztelera, ingelesa, frantsesa, arabiera, errumaniera, eta bulgariarra).

Euskal hizkuntza eta kulturara hurbiltzeko ikastaroak, D ereduaren aldeko matrikulazio kanpainak, etorkinentzako harrera planak, etorki(zu)nak, jardunaldiak eta saria... eta abar luze bat garatu da etorkinen integrazio-rako bideak/ateak ireki/erraztea helburu.

Etorkinak eta euskara binomioan tinko aritzen da Sakanako Mankomunitatea lanean, ezinbestekoa baita ildo horretan aritzea eta are gehiago etorkinen integrazioaz ari bagara.

Hala, asko dira irekitako lan bideak:

- euskararen berri ematea zenbait etorkinei (askok behin hemen daudela ikasten baitute euskara hizkuntza bat dela);
- hizkuntza minorizatua duten etorkinekin identifikazioa, berdintzen gaituenarekiko lotura afektiboak sortzea;

- ama hizkuntzaren garrantzia lantzea (beraiena den hizkuntzari ez uztea, eta seme-alabei erakutsi ahal izateko bideak irekitzea, erraztea); euskararekiko emozio baikorrak sentituaz berarekiko jarrera baikorrak sustatzeko jarduera ezberdinak antolatzea (euskarara hurbiltzeko ikastaroak helduentzat, aisiari begira euskarazko jarduerak txikientzat...);
- argitaratzen den dena hizkuntza ezberdinetan kaleratzea, euskara oinarriko hizkuntzat hartuz, baina beraiena den ama hizkuntzarekiko errespetua eta jakinmina adieraziz;
- kezkatzen dituzten gaien inguruko informazio zehatza eta zuzena helaraztea (seme-alaben matrikulazioari begira egindako kanpainak, gaztelera ikasiko ez duten beldurraren inguruan informazio zuzena zabalduz...)
- aberasgarri ditugun ezberdintasunen gainetik, berdintzen gaituzten ikur kulturaletan (hizkuntza beste askoren artean) indarra jartzea, horrela kulturartekotasuna landuz, hau da, kultura ezberdinetako pertsonen arteko hartu-emana.

Ez da lan erraza, ezta egun batetik bestera lortuko dena. Gauza asko baitira kontuan hartu beharrekoak: kanpotik, munduko leku ezberdinetatik Sakanara bizitzera etorri diren auzokide berrien premiak eta beharrak; euskararekiko ezagutza edo ezagutza eza, eta berarekiko interesa; gaur egungo krisi ingurunea; lana egiteko aukerak edo aukera ezak; haranaren zabalera fisikoa; hemendik-hara mugitzeko aukerak edo zailtasunak; bizipen afektiboak; han utzitako mundu eta bizimoduaren bete ezina (familia, elikadura, klima, hizkuntza, ohiturak, bizia ulertzeko era, harremanen egituraketa, gizon-emakumeen arteko rolak, erlijioa, hizkuntza, hizkera, lurra bera...)

Baina koherentziaz jokatzuz, beraiena denarekiko benetazko interesa adieraziz, enpatia landuz, zinezkoa den hurbiltasuna eskainiz, profesionalen arteko elkarlana landuz, eta beraienganako lehen pausoak sakandarrok emanaz, pixkanaka-pixkanaka lortuko dugu –baikortasuna bihotzetan– Sakanara bizitzera etorri diren etorkinen integrazioari bideak erraztea, ateak irekitzea, etorkinak eta euskara binomia eskutik hartuta kulturartekotasunaren bidetik pauso txikiak ematen ikustea. Lortuko dugulakoan gaude.

2. Historia pixka bat. Sakanako mankomunitatearen immigrazio zerbitzua sortu zenekoa

Sakanako Mankomunitateak beti erakutsi du sentiberatasun berezia immigrazioari dagokionez, eta Sakanan bizi diren etorkinak bertan integraztearen inguruan.

Hala, Sakanako Mankomunitatearen Euskara Zerbitzuaren ekimenez, etorkinei zuzendutako euskara ikastaroak, hizkuntza anitzetan (euskara, gaztelera, ingelesa, frantsesa, arabiera, errumaniera, eta errusiera) kaleratutako hezkuntza eta baliabide gidak, etorki(zu)nak jardunaldiak zein sariak, eta gisako ekimenak garatu izan ditu 2005. urtetik hasita.

Urte horretan bertan inkesta bat egin zen, Sakanan bizi ziren etorkinen egoera zein zen ezagutzeko asmoz.

Beste ondorio askoren artean, etorkinei zuzenduriko immigrazio zerbitzu baten premia agerian geratu zen inkesta horren bidez. Bere egunerokoan aurki zitzaketen egoera/zailtasun/premiei erantzuna edo irtenbidea emango zien zerbitzu bat.

Hortaz, Immigrazio Zerbitzua sortu bitartean, eta Nafarroako Gobernutik jasotako dirulaguntza baten bidez, Etorkinentzako Harrera Plan (EHP) bat garatu zen Sakanako Mankomunitatean (gizarte zerbitzuetako beste mankomunitateekin batera) 2006 eta 2007. urteetan zehar euskara zerbitzuarekin koordinazio estuan, besteak beste.

Hasiera horietan EHP horrek, urtean lau hilabeteetako iraupena soilik izan zuen, hau da, behin eta Nafar Gobernutik diru-laguntza jaso eta gero gauzatzen zen plana, irailtik abendura bitartean hain zuzen, bai 2006an nola 2007an.

Esperientzia laburrak baina emankorrek izan ziren biak. Gogobetetze maila altuak sortu zituen, bai sakandar berrietan nola bertako biztanlerian. Parte hartze maila altua izan zen bi urteetan, eta zerbitzura egindako eskakera kopuruak nabarmen egin zuen gora 2007. urtean. Gisa guztietako eskakera: lana bilatzekoak, gaztelera zein euskara ikastekoak, gizartean parte hartzeko bideak eta moduak, jarduera ezberdinak antolatzeak, ghettoen

sorrera ekiditzeko eskaerak... bai etorkinek nola sakandarrek zein bertako gizarte eragileek egindako eskaerak izan ziren denak.

Gauzak hala, Sakanako Mankomunitateak etorkinen integratziora begira apustu itzela egin zuen, eta 2008.urtean Immigrazio Zerbitzua sortu zuen. Horrek aurrerapausu ikaragarria suposatu zuen, EHP gehiago ez etetea ekarri baitzuen batetik, eta ordutik gaur arte Harrera Plan horretan garatzen diren jardueren gehiengoa sakandar orean (sakandar berriak barne alegia) proposamenetatik abiatzea bestetik.

Hala, Immigrazio Zerbitzuak, sakandarren zerbitzua izateko bidean pauso txikia baina esanguratsua eman zuen.

Ordutik etengabe ari da lanean Immigrazio Zerbitzua, etorkinentzako harrera plana garatzen; immigrazio fenomenoaren aurrean Sakanako biztanlegoa sentsibilizatzeko jarduerak garatzen; kultura ezberdinetako pertsonen artean hurbiltasuna eta amankomuneko ikurrak bilatzen; elkarren arteko topaketak proposatzen eta bideratzen; berdintasunean oinarritutako hartu-emana lantzen; egitazko berdintasunerako bidea jorratzen...

3. Etorkinekin zertan? kontzeptuak argitzen...

Kultura ezberdinak elkarren ondoan dauden ingurune batean, ugariak dira hori dela eta eraiki daitezkeen eskenatokiak. Sakanak egin du bere aukera, baina hori baino lehen argi ditzagun oso laburki bada ere immigrazioaren inguruko hainbat kontzeptu.

Asimilazioa

Akulturazioa ere deitzen zaio. Egoera honetan, auzo berriek (etorkinek) ikaragarriko esfortzua egiten dute iritsi diren gizarte berrian integratzeko: harrera gizartearen kultura ikurrak barneratzea hain zuzen, hau da, ikur horiek asimilatzea, bereak diren kultura ikurrak galtzera iristerarino, kasu askotan.

Oso egoera erraza da harrera gizartearentzat, baina kostu handikoa etorkinentzat, beraien izatearen galera suposa baitakieke (akulturazioa).

Baina egoera hau oso urrun dago benetako integrazioetik.

Kulturaniztasuna

Kulturaniztasuna bi kultura ezberdin edo gehiago elkarren ondoan egote soilarekin ematen den egoera da, hau da, kultura bat baino gehiago bizi diren gunectan ematen dena.

Elkarbizitza horren nolakotasunean dago gakoa ordea.

Eman liteke egoera bat non ezberdinak diren kulturak elkarren ondoan bizi diren, elkarrekiko errespetua adieraziz, baina horretan soilik geratuz. Hori ere benetako integrazioetik urrun geratzen den egoera litzateke.

Zentzu horretan, kulturaniztasunak badu beste kulturekiko errespetua oinarritzat, baina horretan geratzen da, harago joan gabe, gehixeago sakondu gabe.

Kultura artekotasuna

Egoera honetan, kultura ezberdinetako pertsonak, errespetua adierazten dute besteekiko eta elkarren artean. Ezberdina denarekiko. Baina ezberdintasun horri balio baikorra ematen diote, aberastasun iturritzat hartzen dute. Hala ere, eta horren gainetik, amankomuneko ikurrei ematen diote balio nagusiena, ezberdintasunetatik abiatuz, amankomuneko guneak bilatzeari, hurbiltze puntuei.

Hau da, ezberdina denari balio baikorra ematen diote, aberastasun iturri bezala ikusten dute, baina horren gainetik, «ezberdinak» diren pertsonak dituzten amankomuneko ikurrak, berdintzen dituzten arloak bilatzen ditu, eta horiei ematen die indarra eta balioa.

Zentzu horretan, ezinbestekoa bihurtzen da kultura ezberdinetako pertsonen arteko hartu-emana, harremanetan sakontzea.

Integrazioa

Prozesu gradualak da, zeinetan harrera gizartera etorritako auzokide berriek partehartze aktibo eta osoa duten maila guztietan (politikoa, soziala, kulturala, ekonomikoa...).

Bere indarra bizirik dagoen harremanean dago, kulturalki ezberdinak diren pertsonen arteko harremanean, horrek ezberdinak egiten dituzten ikur kulturalak galtzera eramango ez dituelarik.

Ez da puntu fijoak, mugiezina. Oso alderantziz, prozesu aldakorra da, bizia, erabatean berdefinitzen ari dena. Bere erantzunkizuna publikoa da, gizarte osoaren esku dago (gobernu, izate anitzeko erakunde eta entitateak, banakoak...), eta pertsonaren garapenean maila guztietan eragiten duen prozesua da: maila juridikoan, politikoan, kulturalan, hezkuntzan, osasun arloan, lan munduan, harremanak izateko garaian...

Estereotipoak

Pertsona edo talde baten inguruan dauden sinismenak dira: «ijitoak lapurrak dira»; «hegoamerikarrak alferrak», «euskaldunak terroristak»...

Orokortasunetara garamatzate estereotipoek, eta horrek gehienetan akatsetara.

Bai zentzu baikorreetan nola ezkorreetan ematen dira «beltzek ikaragarritzko erritmoa dute» izan liteke estereotipo baikor baten adibidea.

Komunikabideetan entzundakoan dute oinarria, eta gure barruan sortzen dira aurreritziak justifikapen bezala.

Oso mingarriak izaten dira orokorrean pairatzen dituen pertsonarentzat, talde ikurrak pertsonari gehitzen baitzaizkio, bere banakotasuna ukatuz nolabait.

Talde ezberdinen inguruan daukagun informazio zabala sailkatzeko baliagarri suerta daitezke, baina hala ere, informazio hori nahiko azalekoa izaten da orokorrean. Horregatik tentu handiz ibili beharreko kontua da estereotipoena.

Aurreiritziak

Jarrera da.

Hitzak berak dioen bezala, iritzi bat egitean datza, baina aldez aurretik iritzi bat egitea.

Orokorrean okerreko jarrera da, hau da, parean/aurrean/ondoan daukagun pertsona/taldearen inguruan daukagun irudi okerra zuzena ez dena.

Jarrera ikasia da, sentimentu bat sortzen diguna; sentimendu honek jokabide bat hartzera garamatza, horien artean bazterkeria.

Adibidea: ijitoak lapurrak direlako sinismenetik abiatzen bagara, estereotipo ezkor honek beldurra sentitzera eraman gaitzake; eta sentimendu honek iheserako jarrera hartzera, edota talde honekiko bazterkeria jarrera hartzera.

Migrazioa

Migrazioa ematen da pertsona edo talde bat bere jatorri gunetik beste batera desplazatzen denean.

Desplazamendu horrek ordea, ezaugarri batzuk bete behar ditu migrazio izan dadin:

- ingurune fisikoa: geografikoki bereiztuta dauden bi zonaldeen arteko desplazamendua behar du izan.
- denbora: denboran iraunkorra behar du izan, esanguratsua edota betirako ematen dena.
- arlo soziala: aldaketa esanguratsua suposatzen du ingurune bai fisikoan nola sozialean.

Asko dira migratzeko arrazoiak (ekonomikoak, politikoak, kulturalak...) baina migratzearen azken helburua egoera hauek hobetzea da, bizi baldintzak hobetzea, azken finean.

Etorkina

Migrazio prozesu bat hasi ondoren harrera gizartera iritsi den pertsona da. Aldi berean, bere lurraldean migratzaile bihurtzen da, bere jatorria utzi duen unetik.

Sakanako Mankomunitatearen Immigrazio Zerbitzutik, sakandar berriez, edota auzokide berriez hitz egitea egokiago deritzogu. Etorkin hitzak berak bukatzen ez den prozesu baten ikutua baitu, etorkin izateari inoiz utziko ez balio bezala.

Modu berean, Immigrazio Zerbitzutik, eta orain arteko ibilbidea motza izan dela kontutan hartuz, emandako pausuak txikiak izan badira ere, kultura artekotasunetik ibiltzeari egokiago dela deritzogu.

Hori da Sakanako Mankomunitatearen Immigrazio Zerbitzuaren apos-tua, sakandar berriekin kulturartekotasunaren bidean pausoak ematen jarraitzea elkarbizitza baikor eta osasuntsu baten bila, zinetarako, eta sakandar berrien integrazioarako ezinbestekoa dugun beraien partehartze aktibo eta benetakoa maila guztietan.

Orain artean izandako esperientzia labur bezain emankorretan oinarritzen gara, zeinaren bidez, ohartu garen gehiago direla berdintzen gaituzten ikurrak, ezberdintzen gaituztenak baino.

Izan ere Sakanan badugu lelo bat: desberdinak gara **Sakanan**, hau da, Sakanan bizi garen auzokideok desberdinak bagara ere, (bakoitza bere sinis-men, ohitura, erlijio, hizkuntza, festa zein ospakizunekin, balio, harremantarako egituraketa modu propioekin, bizi filosofia batekin, sukaldatzeko era bereziekin..., Sakanan denak berdinarak gara, eskubide zein betebeharrerdinarak dituzten bizikideak.

Bakarrak egiten gaituzten ezberdintasun horiek aberastasun iturritzat hartzen ditugu Immigrazio Zerbitzutik.

Jarrera honek arrazoi ezberdinengatik izan edo ditugun estereotipoak hausten hastera garamatza, eta hainbat pertsonetikoz izan ditzazkegun aurreiritzien jabe egitera, eta horiek eraldatzeko esfortzu edo eginahal txikiak ematera, gizarte kohesioa lortzearren, alegia.

Erabatean aldatzen ari den Sakanan gaude, kulturalki ezberdinak diren adierazpenak gero eta nabarmenagoak eta ugariagoak diren Sakanan.

Gustatu ala ez, badirudi hori dela etorkizuna.

Badirudi immigrazioaren fenomenoak gero eta gehiagora jarraitzeko joera izanen duela datozen urteetan, arrazoi anitzengatik, eta modu ezberdinetan; baina geldiezinako fenomenoak izanen dela esan liteke.

Hortaz, eta kulturalki anitza den Sakana denon artean osatuko dugunez, goazen ba ezberdintasunetatik abiatuz, baikortasunez beteriko elkarbizitza antz, norberaren identitatea eta kultura ikurrak galtzeko beldurrik gabe, batak ez baitu derrigor bestea zertan ekarri behar.

Zentzu horretan, Sakanako Mankomunitatearen Immigrazio Zerbitzuak ateak irekiak ditu immigrazioaren inguruan edozein gauza antolatuz, jakin, proposatu... nahi duen edonori, bai sakandar nola sakandar berriei.

Bidea ez da xamurra, ezta erraza ere izango ziurrenik. Eta emaitzak ere ez ditugu egun batetik bestera ikusiko. Baina aldeko aldagai asko ditugu: kulturartekotasunaren bidetik abiatzeko hartutako erabakiak emandako emaitza baikorrak, eta bide horretatik sakontzen jarraitzeko arrazoi asko ematen dizkigunak; Sakanako bizilagunaren jarrera baikorra sakandar berrien integrazioari begira, eta sakanako gizartean partehartzerara gonbidatzeko prestutasuna eta nahia; ezberdintasunetatik ikasteko gogoia, amankomuneko ikurretan indarra jarriaz... Immigrazio Zerbitzura luzaturiko proposamenen gorakada nabarmena...

4. Immigrazio zerbitzua

Argitu beharra dago, Immigrazio Zerbitzutik garatzen den Etorकिनenzako Harrera Plana (EHP), Sakanako Mankomunitateetik abiatzen dela baina bertan dauden oinarritzko gizarte zerbitzuetako hiru mankomunitateekin batera (Irurtzungoa, Etxarri Aranazkoa eta Altsasukoa). Hau da, egitasmo hori lau mankomunitateek elkarrekin gauzatzen dute 2006. urteaz geroztik.

Argitu beharra dago ere, naiz eta Etorkinentzat Harrera Plana izan, plan hori ez zaie sakandar berriei soilik eskaintzen; orduan baztertu/bereizi egiten baikenituzke, eta ez integraziorako bideak ireki edota erraztu. Hortaz, gure helburuen aurka joko genuke.

Plana aurrera eraman ahal izateko Nafarroako Gobernutik jasotzen den diru-laguntza eskuratu ahal izateko baldintzari erantzuten dio izenak.

Baina harrera plan hori sakandar guztiei zuzenduta dago: adin, jatorri, genero... guztietako sakandarrak, etorri berriak eta hala ez direnak; etorri berrien artean beraien egoera juridiko-administratiboa edozein delarik.

Hau da, Sakanan bizi den orori, biztanle guztiei zuzendutako plana da.

Alde bakarra, plan horretatik bideratzen diren jarduera ezberdinen helburuetan dago.

Hortaz, EHP hortatik garatzen diren jarduera guztiak, sakandar berriak eta sakandarrak elkartzen ditu, hori baita gure ustean, kulturartekotasuna lantzeko bidea, eta integraziorako bideak errazteko modu egokietako bat: kultura ezberdinetako pertsonak elkarren artean hartu-emana suposatuko duen harremanean jartzea.

Harrera Plan horretan, pertsonaren garapenean eragiten duten arlo ezberdinetara bideratutako jarduerak jorratzen dira: lana, hezkuntza, osasuna, emakumea, formakuntza, haur eta gazteria, partehartzea, gizarte zerbitzuak, tratu berdintasuna, harrera... jatorri ezberdinetako pertsonen integrazioaz ari baikara, hortaz, ezinbestekoa bihurtzen da pertsonaren garapenera begirako arlo denak jorratzea.

Jakin badakigu elkarbizitza ez dela erraza, horregatik, Immigrazio Zerbitzuak bere egiteko ez gain formakuntza ikastaro ezberdinak antolatu: osasun arlokoak, lana bilatzekoak, gaztelera ikastaroak, arabiera ikasteko ikastaroak, sukaldaritza, ...; kulturen arteko topaketak antolatu: mus-40 karta joko topaketak, munduko arrozak, munduko pintxoak...) ... zubi lana egiten du sakandar eta sakandar berrien artean. Elkar ezagutza erraztuko dituen guneak bideratuz, Sakanako judeari osoari parte hartzeko ateak zabalduz, etorkizuneko Sakana kulturantzari kulturartekotzunera abiatzeko bideak/zubiak zabaltzen ditu.

Plana horretatik abiatzen diren jarduerak horretarako baliogarri suertatzen dira. Gehienetan zubi lan hori egiteko tresneria bihurtzen direlarik.

Hala, arlo ezberdinei eragiten dieten jarduerak antolatuz eta garatuz, jatorri kultural ezberdinetako pertsonen arteko elkar ezagutza lehendabizi eta hartu-eman gero landuz gabiltza Immigrazio Zerbitzua dela medio kulturartekotasunaren bidetik.

Hasiera batean, errazago suerta daitezkeen jarduerak landuz (sukaldaritza, jolasak...), ondoren, zailago edo kontuzkogoak diren jardueretarako bideak/tarteak irekiaz: hizkuntza anitzen ezagutza suposatzen duten topaketak adibidez.

Zentzu honetan Sakanako gizarteak badu gaia hori lantzeko aukera itzela, jatorri ezberdinetako pertsona/talde askori beraien ama hizkuntzaren egoerarekin identifikazioa eta ulermena eskaini baitakieke. Eta identifikazioa, ama hizkuntzarekiko afektibitate/ulermen/baikortasun/onarpen hori, kulturalki ezberdina denarekin harremanetan hasteko oso bide interesgarri eta aproposa bihurtzen da, kontu handiz jorratu beharrekoa bada ere askotan.

Bada sakandar berrien aldetik Sakanako gizartean partehartzeko gogoia eta nahia, orokorrean integratzeko benetako nahia ere; baina aldi berean badago ere nondik hasi ez jakite bat, nora jo ez jakitea.

Ez da denbora gehiegi Sakanan immigrazioaz modu jarraian eta zehatzean lanean/hizketan/sentsibilizazio lanetan ari garela, baina errealitatera hurbiltzen ari garen heinean, ikusi dugu hurbilpen pausoa esanguratsua eman dezakegula, eta ematen ari garela.

Horregatik, auzokide berrien presentzia eskatzeko joera hartu dugu, eta aurrera eraman nahi dugun harrera plan horren bidez garatuko ditugun sakandar ororen proposamen eta ekimenak aurrera eramateko sakandar berrien parte hartze aktiboa baldintza bihurtu dugu. Bestela ezinezkoa baita plana aurrera eramateaz gain, benetako integrazioaz hitz egitea.

Bermatu behar dugu sakandar berrien benetako partehartzea gizartean, maila guztietan, horren lorpena graduala izanen bada ere.

Ez dugu bapatean, egun batetik bestera lortuko, baina EHP horretarako aukera egoki suertatzen ari zaigu. Hasteko modu aproposa.

4.1. Immigrazio zerbitzuaren egitura eta funtzionamendua

Lau ardatz nagusitan banatzen da Immigrazio Zerbitzuaren egitekoa.

4.1.1. *Arreta zuzena*

Immigrazioarekin zerikustekoa duen edozein gauzarekin datozen pertsona, talde, elkarte, erakunde, entitateri ... jarreta zuzena eskaintzea da, hau da, jasotako eskaera, zalantza, proposamen, ideei irtenbidea/erantzuna ematea.

Hori erraztearren, egiteko hori betetzearren, Sakanan garraio publikoaren ugaritasun eza dela eta, eta bailararen zabalera kontuan izanda, immigrazio teknikaria mugitu egiten da astean hiru egunez modu honetan:

- Astelehenetan Etxarri Aranazko Gizarte Zerbitzura
- Asteartean Irurtzango Gizarte Zerbitzura
- Ostegunetan Altsasuko Gizarte Zerbitzura
- Asteazken eta ostiraletan Mankomunitatearen egoitzan izaten da, eta bestela zerbitzuak behar duen edonon.

Jendaurrerako ordutegia 7:45tik 15:00etara izaten da printzipioz, baina ordutegia malgua da, premien arabera.

Hala, erraza da makina bat jarduera arratsaldez edota asteburu garaian egitea, alegia, behin eta beraien antolakuntza eta garapen prozesuan parte hartu behar dutenek horretarako nahikoa denbora dutenean (bai sakandar berriak nola ez direnak).

4.1.2. *Programaturiko jarduerak*

Aldez aurretik definituak dauden ekimenak dira. Nafarroako Gobernuak diruz lagunduak gehienak, urteroko deialdian zehazki hala eskatu eta gero. Hala ere, aipatu behar da hemen, gizarte eragile anitzekin (osasun arlokoak,

hezkuntza mundukoak, astialdikoak, sindikatu zein lan mundukoak, gizarte zerbitzuetakoak, udal langileak, udaltzainak, elkarte gastronomiko-kulturak, kirol zein kultura teknikariak, etorkinen elkarte anitzak...) zerbitzutik daramatzagun elkarlanari esker, gero eta gehiago direla garatzen diren jarduerak eta horretarako diru-laguntzarik jaso ez ditugunak.

Esan nahi genuke honekin, nahiz eta diru-laguntzak neurri handi batean mugatu zerbitzuaren urteko programaketa, egunerokoaren ondorioz, premien arabera antolatzen diren jarduerak ere gero eta gehiago direla.

Adibide gisa:

- Formakuntza ikastaroak Gizarte Zerbitzuetako profesionalei zuzendua: etorkinekin zuzenean lanean ari diren profesionalak immigrazio kontuetan janztea da helburua. Urtero errepikatzen da, beraz, formakuntza jarraia da. Gero eta gehiago dira jarduera honetan parte hartzen duten profesionalak, eta horren premia adierazten dutenak.
- Generoa eta Immigrazioan formakuntza ikastaroa Altsasuko udal langileei zuzendua. Aurten berrikuntza suposatzen du, orain artean ez baitzen halako egitasmorik diruz lagundu.
- Sakandar berriei zuzenduriko formakuntza ikastaroak: osasuna, lana, euskara eta euskal kulturara hurbiltzeko ikestaroak, gaztelera eta arabiera beraien ama hizkuntza gal ez dezaten.
- Sakana sentsibilizatzerako bideratutako jarduerak: Immigrazio Zerbitzuari logoa jartzeko lehiaketa; immigrazioaren inguruko materiala erostea eta banatzea Sakanako liburutegi ezberdinetan.
- Hilero kolaborazioak zonaldeko bi euskal komunikabideetan immigrazioaren inguruko gaiak jorratuz (hiyab edo zapiaren inguruan; immigrazioaren eragin eta ondorioak jatorrian nola harrera gizartean; familia egituraketak kultura ezberdinetan... besteak beste).
- Haur eta Gazteriaren partehartzea ekarriko duten jarduerak: argazki lehiaketa, munduko jolasak eta ipuinak, ludoteka ezberdinetan lan saioak, nazioarteko futbol txapelketa, gazteen arteko topaketa gastronomikoa,...

- Kulturen arteko topaketa egiten duten jarduerak: Olentzero festa, kulturen arteko aste gastronomikoa, mus-40 karta joko topaketa...

4.1.3. *Ekimenei laguntza*

Kultura ezberdinetako pertsonen arteko topaketa lantzen duten ekimenei laguntza ematean datza. Hala aurten egin direnak:

- munduko arrozak
- munduko pintxoak
- gastronomia topaketa
- arabiar klaseak haurrentzat zonaldeko hainbat herritan
- bigarren eskuko azoketen parte hartzeko aukera.

4.1.4. *Denetarik pixka bat*

Sakanako gizarte eragile guztiakin izandako elkarlanetik abiatuta sortzen diren ekimen, lantxo, jarduerak aurrera eramatean datza: *Guaixe* eta *Beleixen* kolaborazioak; Bilbon jardunaldietan parte hartzea; ikerketetan ere Madrilen...

Mankomunitatean kalitateko Q zigilua lortzeko lana.

EHP prestatu, garatu eta bere ebaluaketa.

Laguntza pertsonalak sakandar berriei, hala behar den kasuetan arrazoi ezberdinak direla eta.

Izate pertsonalagoa eta hortaz konfidentziala duten egoerei erantzutea bazterkeria egoerak saihestearren, integrazioa erraztearren... Laguntza eta jarraipen banakakoa eta pertsonala hala behar duten pertsonen gizarte berriari integra daitezten...

Bitartekaritza linguistikoaren kudeaketa horretarako premia dagoen egoeretan.

Eta zerbitzuarekin zerikusia duen edozein gauza, inon idatzita ez egonagatik egunerokoak aurrean jartzen dizkigunak eta erantzun beharrekoak.

Lau urte dira jada EHP garatzen hasi ginela. Immigrazio zerbitzua oso zerbitzu berria da. Lan asko dago egiteko, baina hala ere uste dugu kulturartekotasunaren bidetik eman ditugun pausuak, txikiak izanagatik, ongi emanak daudela, egoki hasi dugula bidea.

Horren adierazle, hasi zenetik gero eta gehiagora doazen eskaerak immigrazio zerbitzura; handitzen ari den jarduera eta parte hartzaile kopurua (1.000 pertsonetik gora azken bi urteetan urte bakoitzean).

Immigrazioaren inguruan lan egiteko proposamenak gero eta gehiagora ari dira; gero eta gehiago dira gai honen inguruan eta etorkizunari begira elkarbizitza baikorraren alde azaltzen diren sakandarrak eta sakandar berriak.

Emaitzak ez ditugu gaur jasoko, ez eta bihar ere, baina emandako pausuen baikortasunak etorkizun armonikorako oinarriak jartzen ditu.

Antolatutako jarduera ezberdinetan izandako jendearen jarrera, erantzun baikorra, eta zerbitzuarekiko zorionak (hainbat erakunde ofizialen eskutik jasotakoak barne), adierazten digute Sakanan badagoela gaia hauekiko sentiberatasun berezia.

Horrek etorkizuna baikorrago jartzen du, baikortasun hori lortzea denon esku dagoela ahaztu gabe, Sakanako Mankomunitatearen Immigrazio Zerbitzuak, bere atea irekitzen ditu parte hartzera, iradokizunak, zein kexak... jartzera, ideiak konpartitzera, proposamenak gauzatzera... izan ere immigrazio zerbitzuak bizirik dagoen zerbitzua izan nahi baitu; sakandar eta sakandar berri guztiena izatea.

5. Etorkinak eta euskara

Eta honetan guztian non dago euskara? Zein leku dauka euskarak sakandar berrien integrazioaz, gizartratzeaz ari bagara? Galdetuko dio batek baino gehiagok bere buruari agian.

Hala da bai, sakandar berrien integrazioa begira ezinbesteko binomioa da etorkinak eta euskara.

Euskara presente dago gure egunerokoan, egitekoan, jarduera orotan eta bakoitzean, aho-bihotzetan, eskuorrietan, agur bakoitzean... bazter guztietan.

Sakandar berriak euskalduntzea helburu, hasiera batean ardatz zehatz bat gehiago bezala jorratzen genuen etorkinak eta euskara binomioa, eta helburu horren lorpena bideratu ziren hainbat eta hainbat ekimen.

Helburu zabala, orokorra zen eta da, baina egunerokoak erakutsi digu helburu zabal hori lortzeko badaudela lehenago jorratu beharreko beste hainbat helburu.

Hala, eta zeharkako modu batez euskara sakandar berrien bizi-bihotzetara hurbiltzeko asmoz, xume bezain garrantzitsuak diren ondorengo helburu zehatzak finkatu eta lortzeko bidean gabiltza lanean Sakanako Mankomunitatearen Immigrazio Zerbitzutik eta Euskara Zerbitzuarekin elkarlanean besteak beste. Hauek dira gaur egun etorkinak eta euskara binomioan ditugun helburu zehatzak:

- euskararen inguruko informazioa helaraztea modu zuzen eta hurbilean (aurrez-aurrekoan) Sakanara iritsi berriei (asko eta asko baitira euskara hizkuntza bat dela ez dakiten sakandar berriak; behin bertara iritsi eta ondoren jakin/ikasi/entzun dutenak euskara hizkuntza bat dela; Sakanako hizkuntza ofiziala dela gaztelaniarekin batera).
- euskara hutsean seme-alabak matrikulatzearen inguruko okerreko informazio/usteak zuzentzea, informazio zuzena helaraztea, alegia, D ereduan seme-alabak matrikulatzeak dakartzan onurak eta aukerak Sakanan integratzeari begira eskaintzen dituen aukerak...)
- haurrak D ereduan matrikulatuz gero gaztelera ikasiko ez dutenaren mitoarekin haustea, eta horren inguruko informazio egokia zabaltzea.
- lan munduari begira, eta helduen gizarteratzeari begira euskara ikasteak dituen onuren berri ematea.
- euskararekiko jakinmina piztea eta sentipen/bizipen baikorra sustatzea.

Eta hori nola gauzatu?

Jarrera kontua da neurri handi batean. Konstantzia eta denbora lagun; ilusioa, enpatia, baikortasuna eta irrifarra profesionaltasunarekin batera; eta

oztopo ugariak (krisi egoera, ikastaroen premia, diru-laguntzen murrizketa, aurkitzen ari garen analfabetismo maila altua, garraio publikoaren eskasia, egoera pertsonalak, erreferente bihurtu diren hainbat gizarte eragilek euskara ez jakitea...) kontuan edukitzea ezinbesteko tresneria dira gure helburuak lortzeko bidean.

Ezer baino lehen, sakandar berrien ama hizkuntzarekiko interesa, jakinmina, ezaugarriak ezagutu eta ikasteko jarrera adieraztea eta beraien hizkuntzan agurrak edota esaldi txiki zein errazak ahal den guztietan erabiltzea, esatea, estrategia baliogarria da.

Haiek gurean integra daitezen nahi badugu, gureaz jabetzea, gurea den euskara ikastea nahi badugu, lehenik eta behin, Sakanako harrera gizarteak izan beharko du horretarako atak irekitzen dituenak, etorri berriekiko hurbilpen pausoa ematen duena, beraiengana abegikorki hurbilduko zaiena. Gurera etor daitezen itxoin gabe, hurbil gaitezen gu beraien guneetara, elkarteetara, biltzen diren plaza/gune publikoetara, lokutorioetara... Harrera gizarteak onartzen dituela, ezagutu nahi dituela senti dezaten. Hurbilpen hori nabari dezaten. Iritsi diren harrera gizarte den Sakana goxo zein gozo senti dezaten, beraiekiko jakinmina suma dezaten: haien bizimodu, ohitura, festa, ospakizun, harreman, hizkuntza... jakinmina eta benetako interesa.

Immigrazio Zerbitzutik ateratzen diren esku-orri guztiak 5 hizkuntzatan kaleratzen dira: bertan ofizialak diren euskara eta gaztelera, eta horiekin batera, arabiera, errumaniera eta bulgariera.

«Keinu» honekin mezu anitza bidali nahi zaie sakandar berriei: beraien ama hizkuntza ezagutu nahi dugula, beraienarekiko interesa, kontuan hartzen ditugula norberarenberaien premiak (norberaren hizkuntzan komunikatzeko premia), beraien hizkuntza ikustarazi egin nahi dugula –bide batez beraiek izatea ere harrera gizartean ikustarazten dugularik– eta beraienarekin batera ere gure ama hizkuntza hor doakiela, eskaini nahi diegula euskararen ezagutza, hurbilpena, euskararen gozotasuna eta xamurtasuna.

Bide horretatik, hizkuntzarekiko afektibitatea igortzen da, guk geure hizkuntzari, eta baita beraiek beraien ama hizkuntzari ere. Horrek hizkuntza

ezberdinetako pertsonen arteko afektibitate-konplizitatea dakar, ondorioz bizitzaren beste gunetara zabal daitekeena.

Beraien hizkuntzan agurtzeak ikaragarriko hurbilpena sortzen du, eta harrera gizartean partehartzeko bidea ikaragarri leuntzen.

Ezinezkoa da sakandar berri orekin harreman zuzenean aritzea (biderik eraginkorra izango bada ere), baina oso posible dena da beraien komunitatean erreferente diren pertsonetara heltzea. Horrek gero «domino» efektua ekarriko baitu ziurrenik beraien artean, eta hortaz, bidali nahi dugun mezua iristea, zabaltzea, bermatuko du.

Parte hartzen duten ekimen orotan, agurra lehenik eta behin euskaraz egin eta ondoren beraien ama hizkuntzan; banatzen diren sarietan esaldi oroigarria euskara hutsean agertzea; umorea, gozamenerako tarreak euskararekin lotzea, harremanatzea... dira oso baliogarri ditugun beste estrategia batzuk.

Euskara ikasteko ikastaroetarako diru-laguntzak erraztea da beste bide bat.

Guk/zuk-zuek binomioan jardutea erabatean amankomuneko kontuak gauzak bilatuz: guk aita esaten dugu, zuk/zuek nola esaten duzu/zue arabieraz? eta errumanieraz? eta bulgariaraz? woloferaz?...

Beraien presentzia ikustarazi euskal komunikabideetan, elkarrizketak eginez, bai ahozkoak nola idatzizkoak. Ahozkoetan beraien hizkuntzan hitzegiteko tarrea utziz, gero euskarara pasatzeko (bai itzulpenez edo dagokion moduan egoera/kasuaren arabera...). Gurean mintzatzea nahi badugu, utz diezaiegun lehenengo beraienean mintza daitezen, hala gainera, sentsibilizazio lan bat egiten da harrera gizartearekin: Sakanan gaur egun elkarren ondoan dauden hainbat hizkuntza ezberdinen egoera, ikurrak, presentzia eta izatearen inguruko sentsibilizazioa.

Euskararen izatea ezagutu ondoren, bereganako hurbilpen txiki baina gozagarria izan ondoren, berarekiko nolabaiteko afektibitatea piztu ondoren, norberaren ama-hizkuntzaren egoerarekin identifikazioa bilatu bada... hori lortu bada, askoz ere errazagoa izanen da Sakanara bizitzera etorri diren sakandar berrien euskalduntze prozesua hastea, eta ondorioz, helburu orokor horri ekitea.

Hala eta guztiz ere, ezin ahatz dezakegu, askotan beraiei eskatzen dieguna ez dugula guk, harrera gizartean bizi garenok askotan betetzen. Hau da, askotan helburu bezala daukagu Sakanara iritsi berriak euskararekiko jarraia baikorra, errespetuzkoa, eta epe laburrean euskara ikasteko pausuak ematen hastea. Eta aldi berean, beraiekin harreman zuzenean dabiltzan profesional askok ez dute jarrera hori ere izaten, ezta euskaraz hitzik ere egiten...

Horregatik da hain garrantzitsua zonaldeko gizarte eragile guztiekin elkarlanean aritzea, esfortzuak bateratzeko, giza baliabideak probexteko, mezu bateratua bidaltzeko, eta egitekoa benetan eraginkorra izateko.

Hau da, koherentziaz jokatzeko, azken finean. Predika dezagun ereduarekin.

Beraz, gurean ditugun akatsak edota koherentzia falta zuzentzeko ariketan jardutea ere oso gomendagarria eta eraginkorra suertatzen da, kanpotik etorritakoei ezer eskatu aurretik.

Honek guztiak alegia denbora eskatzen du. Denbora, koherentzia, konstantzia, egiten ari den lanaren baliogarritasunaren sinismena, eta aurrean daukagun pertsona/taldearen gaitasunen aldeko jarrera.

Sakandar berriekin harreman zuzenean ari den edozein diziplinetako profesionalak bai euskararekiko nola beraiekin izandako lehenedabiziko harremanetik oroitzapen, sentsazio, bizipen ona, baikorra uztean dago gakoa.

Bidegurutze batean gaude. Geziek norabide bat baino gehiago adierazten digute: «asimilaziorantz», «kulturaniztasunerantz», «kulturartekotasunerantz»... Asimilazioa alde batera utziaz, jo dezagun kulturaniztasunean murgilduta gauden sakandar oro (betikoak eta iritsi berriak) etorkizuneko Sakana kulturanitza kohesio sozialera eta elkarbizitza baikor eta osasuntsu batera eramanez gaituen helmugara.

Baikortasunez, bestearekiko errespetuz, jakinminez, euskara aho-bihotzean, beste hizkuntzak ere, ezberdintasunetatik ikasteko gogoz, ilusioz, umorea... bidelagun, jarrai diezaiogun «kulturartekotasunerantz» adierazten duen geziari.

Harri koxkorrez, oztopoz beteriko bidea izanen da ziur aski, baina baikortasunez, abegikortasunez eta profesionaltasunez, oztopo horiek neurri handi batean baikorki gainditzeko egoeran gaude.

Hasi berri dugun bide horretan zehar ibili nahi duen edonork orain eta beti izango du Sakanan horretarako aukera.

Gurera gehitzen den sakandar oro (iritsi berriak barne alegia) beti ongi etorria izanen baita.

Abegikortasunez bada, nahi duzuen arte.